

JURGEN PLEY

Raül Ramos Lobo (Barcelona, 1972) és professor d'economia aplicada de la UB. És investigador del Grup d'Anàlisi Quantitativa Regional, i forma part de la xarxa European Forecasting Network, que va fer de consultora de la Comissió Europea en el procés de creació de l'euro.

“L'euro té un problema polític, no pas econòmic”

Quan el 1999 es van posar les bases de la unió monetària del 2002, es van cometre errors que ara tenen conseqüències desestabilitzadores.

—Allò que ens preocupava fa més d'un decenni a les persones que vam treballar la qüestió de l'euro era, sobretot, el punt de partida, si logísticament funcionaria i si seríem capaços de fer una transició plàcida. I la prova de foc, l'1 de gener del

2002, va ser un èxit. Però certament hi havia errors en el plantejament de la unió monetària. L'euro naixia com un projecte polític que tenia avantatges econòmics, i durant bona part d'aquests deu anys, tant les empreses com els ciutadans hem viscut bé mercès als avantatges que ens ha reportat l'euro. La moneda única ha contribuït de manera decisiva a fer que l'economia espanyola i catalana hagin crescut tant. Ara, com ha crescut l'eco-

nomia ja és un altre tema, que té a veure amb el model de país.

—L'euro ha afavorit el model econòmic basat en el totxo. D'alguna manera, sí que ha passat factura.

—Sens dubte, passem de tipus d'interès del 20% a tipus per sota del 5% gràcies a l'euro. Això és bo per al creixement econòmic, però també fa que t'acabis endeutant molt més perquè et finances a baix cost. Si haguéssim de pagar el 20%, no hauríem tingut la bombolla immobiliària. La nostra economia comença a tenir dificultats el 2007, les dades macroeconòmiques indiquen una contracció i és quan comença a caure la construcció. En aquell moment, tothom preveia que hi hauria un cert ajustament, un aterratge suau, i que els qui sortien de la construcció podrien trobar feina a la

RODRIQUEZ

indústria i als serveis. Però ja sabem que el final no va ser aquest.

—Sense la crisi financera del 2008, l'economia espanyola hauria tingut efectivament un aterratge suau i prou?

—Tot i que sembli una paradoxa, estar integrats en la moneda única va ser un benefici per a una economia en caiguda lliure, perquè, quan tot trontollava, el nostre sistema financer va quedar molt protegit per l'euro. Segurament, si la crisi hagués arrencat el 2012, ens hauria anat millor fora de l'euro, però el 2008 sense l'euro hauríem anat pel pedregar.

—L'economia espanyola era la més vinculada a la construcció i, per tant, al crèdit fàcil, però el fet és que només Alemanya se'n surt. L'euro és part activa de la crisi?

—No en resta al marge, però no podem associar la crisi a la moneda única, perquè, per exemple, el Regne Unit, també viu una situació delicada i no forma part de la unió monetària. Tamnateix, és cert que en el cas de l'estat espanyol el fet de tenir l'euro ara li comporta uns costos.

—Quins?

—Hem de fer una política d'ajustaments a la qual no estem acostumats, perquè no podem devaluar la moneda. Aquestes polítiques són les que l'FMI fa cinquanta anys que recomana a les economies en desenvolupament. El 1993, amb la triple devaluació de la pesseta, tots érem més pobres, però actualment les necessitats d'ajustaments tenen conseqüències molt asimètriques segons els col·lectius. Aquesta és la novetat, combinada amb decisions polítiques errònies greus, com ara les mesures d'expansió de la despesa —deduccions de 400 euros, xec nadó, etc.— que va aplicar Zapatero a les acaballes de la primera legislatura, quan ja era evident que hi havia una crisi.

—Si Grècia abandonés l'eurozona, se solucionarien tots els mals econòmics de la UE?

—És molt més complicat... Quan es va constituir l'eurozona, no es va preveure la possibilitat que algun membre volgués marxar-ne o hagués de ser-ne expulsat, tot i que la història econòmica ens demostra que les unions monetàries de vegades es trenquen. I com es gestiona el

moment actual? Ningú no ho sap, perquè no hi ha cap opció legal recollida en els tractats ni per a fer fora Grècia ni perquè Grècia pugui sortir-ne unilateralment. De fet, tots els països que s'han afegit a la UE després de la creació de l'euro resten obligats a tenir aquesta moneda, de manera que aquest error inicial s'ha anat reproduint amb les posteriors ampliacions de la UE. El grau d'incertesa és molt elevat. Si Grècia surt, vol dir que farà una nova moneda, o retornarà al dracma? Quin tipus de canvi s'aplicarà? És una incògnita.

—Així doncs, sobre el paper, la UE no pot expulsar Grècia de la zona euro.

—No diu enlloc que si incompleixes les regles d'estabilitat puguis ser expulsat, de la mateixa manera que Grècia no té empara per a anar-se'n. I tampoc no es va preveure que si un país abandonava la moneda hi podia tornar al cap d'uns quants anys.

—Quan Grècia amenaça d'abandonar l'euro si la pressionen massa, quins plans té?

—És una altra incògnita. No diu si deixaria només l'euro però continuaria a la

UE o si també estriparia uns tractats que va signar a principi dels 80. Una decisió o una altra donaria lloc a dos escenaris molt diferents.

—**Si bé Grècia té un greu problema econòmic, fa la impressió que a la UE les dificultats són més polítiques que no pas econòmiques.**

—Certament, l'euro té un problema polític i no pas econòmic. L'euro s'adapta per raons polítiques i s'intenta vendre amb motius econòmics, però l'objectiu final de l'euro és avançar en la construcció d'un estat federal europeu. I aquest és el full de ruta: mirar d'aplicar el model dels EUA i avançar en allò que fa que un país sigui un país. Però ara s'ha vist que aquest procés de construcció no ha funcionat per un seguit de factors que tenen a veure, fonamentalment, amb el disseny dels mecanismes de control de la política fiscal dels estats. Els estats han volgut mantenir la sobirania fiscal perquè ja van perdre la sobirania monetària, però no es pot fer política monetària per una banda i política fiscal per una altra. Mentre l'economia ha anat bé, no hi ha hagut problemes, però ara paguem els efectes d'aquesta descoordinació. El cas d'Espanya és paradigmàtic, en aquest sentit.

—**Per què?**

—A tot arreu es van començar a fer polítiques d'ajustament i d'afavoriment de la indústria exportadora, mentre que a l'estat espanyol s'ha continuat fent política d'estímul de la demanda interna, que no ha servit de res perquè la taxa de desocupació s'ha disparat i la gent no compra un televisor encara que li donis 400 euros. Això mateix ha passat a Grècia, Portugal, Irlanda i Itàlia, molt menys a França i gens a Alemanya.

—**El Banc Central Europeu ha fet els deures?**

—Si la política del BCE hagués anat en la línia d'allò que fa la Reserva Federal dels EUA, una política no tan orientada a lluitar contra la inflació, sinó a trobar el terme mitjà entre el control de la inflació i l'estímul del creixement, potser les coses haurien anat millor. Aquesta és l'única crítica que es pot fer al regulador europeu.

—**Si Grècia sortís de l'euro, hi hauria un efecte dòmino?**

—A hores d'ara, probablement ja no. Si hagués passat fa un any, de segur que sí. El conflicte de Grècia va esclatar l'abril del 2010, i d'aleshores ençà hem

vist que podrien establir-se mecanismes a través dels quals Grècia sortís de l'eurozona. Això, fa dos anys, ningú no ho prenia en consideració. El govern grec juga les seves cartes, perquè si bé és un executiu de concentració i molt tècnic, té eleccions l'abril d'enguany, i més retallades severes passarien una gran factura. És un torcebraç, a veure qui té l'autoritat per a imposar, si Grècia o la UE. Però tot plegat evidencia que la UE té molt pocs mecanismes per a influir sobre les decisions dels països.

—**Grècia deu molts diners a bancs d'uns altres països de la UE. Si no paga...**

—Sobretot a bancs alemanys i francesos. Si Grècia surt de l'euro i opta per una condonació de part del deute, els perjudicats seran els sistemes financers de França i Alemanya. I aquest és el gran risc real que Grècia surti, i no tant l'efecte directe que pot tenir que un país abandoni la moneda. La UE pot viure sense Grècia, i sense Turquia. Però la sortida de Grècia arrossegaria el sistema financer dels dos països més importants de la UE. I, a més, com que un dels efectes que ha tingut l'euro és que els bancs s'han deixat diners els uns als altres, tindria un efecte dòmino sobre els bancs i, de retruc, afectaria també el sistema financer espanyol, que ha deixat diners al banc francès.

—**Podria passar que Grècia sortís de l'euro i no hi hagués absolutament cap problema?**

—Sí, i també podria derivar en una gran crisi. Ara bé, després de gairebé dos anys, és segur que la UE té un pla per a cada escenari possible. Si Grècia en surt, pot passar que uns altres països també ho vulguin fer, perquè si les condicions que la UE dona a Grècia són bones, uns altres poden voler afegir-s'hi, per exemple, Portugal. I, novament, el problema és polític, perquè si tots anem a una i la UE deixa que algú se'n vagi, quin missatge es dona als països que volen entrar a la Unió? Malgrat tot, hi ha aspectes positius de la crisi. El fet que hi hagués un dèficit de mecanismes de control econòmic ha fet que ara tinguem un organisme de supervisió bancària (EBA) i un fons europeu d'estabilitat financera. Amb aquests nous mecanismes, l'euro en pot sortir reforçat institucionalment.

Gemma Aguilera

Mercat i política

Muriel Casals

Professor Estapé

Ha estat un privilegi compartir pàgina amb el professor Estapé, i per això aquesta columna ha de ser inevitablement un record i un homenatge a qui ha estat mestre de tantes generacions d'economistes catalans.

Fabià Estapé Rodríguez (sabem com li agradava usar el segon cognom quan citava algú) ens va ensenyar a pensar com a economistes i com a universitaris. Vull dir que els qui hem passat per les seves classes sabem que no es poden entendre ni explicar els fenòmens econòmics si en l'anàlisi ens limitem a usar variables econòmiques. Només incorporant-hi coneixements històrics, sociològics, jurídics, podem assolir una comprensió de la vida en societat de la qual les relacions econòmiques són una part indestriable. També sabem que un acadèmic ha de tenir una cultura que vagi més enllà de la pròpia disciplina; cal llegir novel·les i anar al teatre si volem entendre el comportament de treballadors, empresaris, banquers, botiguers o ministres.

Al professor Estapé li devem la lectura d'economistes que els anys 60 eren poc coneguts aquí i que avui el fonamentalisme dominant voldria que fossin oblidats: em refereixo a Joseph Alois Schumpeter (1883-1950) i a John Kenneth Galbraith (1908-2006).

Recordem que Edicions 62 va publicar l'any 1966 la traducció al català de *Capitalisme, socialisme i democràcia*, una obra de Schumpeter que ens ajuda a pensar en les transformacions que el sistema capitalista podria plantejar-se avui, quan som al segle XXI.

Recordem, també, que per a saber el perquè i el com de la crisi actual la lectura de Galbraith sobre el que va passar el 1929 i anys després és imprescindible.

UAB